

CUMHURBAŞKANI KARARI

Karar Sayısı:

Ekli “Kurakçıl Peyzaj Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar”ın onaylanmasına, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 410 uncu, 421 inci ve 435/A maddeleri gereğince karar verilmiştir.

... / ... / 2025

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

KURAKÇIL PEYZAJ UYGULAMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri ve Genel Esaslar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Usul ve Esasların amacı ve kapsamı; kamusal açık yeşil alanlar ile yarı özel açık yeşil alanlarda su kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını sağlayan kurakçıl peyzaj ve sulama uygulamalarına dair usul ve esasların belirlenmesidir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Usul ve Esaslar;

- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 410 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (e) bentleri, 421 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (ç), (f) ve (ğ) bentleri ve aynı maddenin ikinci fıkrası ile 435/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına,
 - 27/12/2024 tarihli ve 32765 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Su Verimliliği Yönetmeliğine,
- dayanır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Usul ve Esaslarda geçen;

- Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- Çim kullanımı zorunlu olan alanlar: Futbol, golf ve atletizm sahaları gibi güvenlik ve işlev açısından çim kullanımının zorunlu olduğu alanları,
- Geleneksel olmayan su kaynakları: Geleneksel tatlı su kaynakları olan yerüstü ve yeraltı sularının haricinde faydalanılabilecek atık sular ile yağmur suyu, gri su, acı su, deniz suyu gibi su kaynaklarını,
- Kamusal (genel) açık yeşil alanlar: Kent ve mahalle parkları, yol, bulvar ve refüjler gibi toplumun yararlandığı veya rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılandığı kamusal alanları,
- Kentsel yeşil alanlar: Kamusal (genel) açık yeşil alanlar ve yarı özel açık yeşil alanları,
- Kurakçıl peyzaj: Suyun verimli kullanımını esas alarak kuraklığa ve sıcaklığa dayanıklı, su ihtiyacı az olan bitkilerle tasarlanan, iklim ve doğal vejetasyon ile uyumlu sürdürülebilir peyzajı,
- Peyzaj: Özellikleri doğal ve/veya insan aktiviteleri ve etkileşimleri sonucu oluşan alanı,
- Peyzaj Veri Tabanı ve İzleme Sistemi: Peyzaj uygulaması ve sulamaya ilişkin verilerin yer aldığı ve izlemenin yapıldığı Bakanlıkça geliştirilen bilgi sistemini,
- Sert zemin: Beton, asfalt gibi yüksek mukavemete sahip malzemelerden yapılmış döşeme ve kaplama, yürüyüş ve araç yolları, otopark gibi yüzeyleri,
- Sorumlu idare: Kamusal açık yeşil alanlar ile yarı özel açık yeşil alanlardan sorumlu idareleri,
- Yapısal peyzaj elemanları: Peyzaj tasarım ve uygulamasında kullanılan pergola, kamelya, bahçe mobilyaları vb. ahşap peyzaj donatı elemanları, istinat duvarları, çitler, merdivenler, kapılar ile sert zeminler gibi yapısal elemanları,
- Yarı özel açık yeşil alanlar: Üniversite kampüs alanları, askeri alanlar, kamu kurum ve kuruluşları, havaalanları, turizm tesisleri, golf, futbol ve atletizm sahaları, organize sanayi bölgeleri gibi yoğunlukla toplumun tümüyle yararlanamadığı, sadece belirli bir kesim tarafından belli şartlarda kullanıma açık alanları,
- Yeşil altyapı: Ekosistemlerin sürdürülebilirliği için stratejik olarak planlanan ve yönetilen doğal ve yarı doğal alanların oluşturduğu yeşil alanlar ağını,
- Zonlama: Alanın, bitkilerin su ihtiyacı ve kullanım yoğunluğuna göre bölümlere ayrılmasını,

ifade eder.

Genel esaslar

MADDE 4- (1) Kurakçıl peyzaj uygulamaları ile su kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak maksadıyla;

a) Peyzajda, kuraklığa, sıcaklığa dayanıklı ve su ihtiyacı az olan, iklim ve doğal vejetasyona uygun bitki türlerinin kullanılması, yetiştirilmesi,

b) Peyzaj tasarımında, çim kullanımının zorunlu olmadığı alanlarda çim kullanımının azaltılması, çim kullanılacak alanlarda kullanım yeri ve kullanım amaçları dikkate alınarak bölgenin iklim koşullarına uygun, kuraklığa dayanıklı çim türlerinin seçilmesi,

c) Kentsel yeşil alanlarda çim yerine doğal vejetasyona uygun, çok yıllık yer örtücülerin ve kuraklığa dayanıklı doğal bitkilerin kullanılması,

ç) Peyzaj tasarımında bitki su ihtiyacına ve kullanım yoğunluğuna göre zonlama yapılması,

d) Bölgeye ve iklim koşullarına uygun yapısal peyzaj elemanlarının kullanılması ve malçlama yapılması,

e) Su verimliliği sağlayan sulama tekniklerinin kullanılması,

f) Sulama ihtiyacının öncelikli olarak arıtılmış kentsel atıksular olmak üzere geleneksel olmayan su kaynaklarından sağlanması, buna yönelik çevresel altyapının oluşturulması, içme-kullanma suyu şebekesinden peyzaj sulaması yapılmaması, yeraltı suyu kullanımının zorunlu olduğu şartlarda su tahsis belgesi alınması,

g) Su kullanımlarının ölçüm ve izleme sistemleri ile kayıt altına alınması,

h) Sulama ve bakım faaliyetlerinde enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanması,

ı) Yeşil altyapı uygulamalarının kurakçıl peyzaj uygulamalarıyla entegre edilmesi,

i) Peyzaj alanlarında bulunan sosyal donatılarda, sensörlü musluk, tasarruflu musluk ucu aparatı, düşük hacimli rezervuar gibi su verimliliği sağlayan ekipmanların kullanılması,

j) Bakanlık, ilgili meslek odaları, yerel yönetimler, üniversiteler başta olmak üzere ilgili kurum kuruluşlarca kurakçıl peyzaj uygulama esaslarına yönelik eğitimlerin verilmesi, halkın bilgilendirilmesi ve iyi uygulamaların ilgili alanlarda tanıtılarak farkındalığın artırılması, esastır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurakçıl Peyzaj Uygulama Aşamaları

Kurakçıl peyzaj tasarım ve uygulama

MADDE 5- (1) Uygulama alanının tasarımı aşamasında; doğal yapı özellikleri arazi etüt ve literatür çalışmaları ile belirlenir; çevresel ve fiziksel sorunlar tespit edilerek önceliklendirilir; toprak analizleri yapılarak analiz sonuçlarına uygun iyileştirme ve ıslah yöntemleri tespit edilir.

(2) Geleneksel olmayan su kaynakları değerlendirilir, kullanılabilecek su kaynaklarının tespiti yapılır.

(3) Uygulama alanında yer alacak faaliyetler için gerekli yapılar ve mekanlar ile bunların konumları belirlenir.

(4) Peyzajda kullanılacak kurakçıl bitkiler, bu Usul ve Esasların 8 inci maddesi gereğince yayımlanan bitki türleri arasından seçilir.

(5) Sıcak, kuru, güney ve batıya bakan alanlar için kurak ortamları seven bitkiler, kuzey ve doğuya bakan şevler ve duvarlar boyunca daha fazla neme ihtiyaç duyan bitkiler kullanılır.

(6) Kullanım amaçlarının belirlenmesinden sonra zonlama yapılır.

(7) Şevli yeşil alanlarda, teraslama yapılarak toprağı tutan bitkiler ile yer örtücü ya da çalılar kullanılır.

(8) Çim kullanımının zorunlu olmadığı alanlarda bu maddenin 4 üncü fıkrası gereğince yayımlanan bitki türleri tek veya grup halinde kullanılarak çim alan oranı azaltılır.

(9) Çim kullanımı zorunlu olan alanlarda kullanılacak çim türleri, bu Usul ve Esasların 8 inci maddesi gereğince yayımlanan çim türleri arasından seçilir.

(10) Toprakta buharlaşmanın en aza indirilmesi amacıyla bölgenin iklim koşullarına ve doğal yapısına uyumlu malç malzemesi kullanılır.

(11) Sert zemin miktarı asgari düzeyde tutulur ve zemin seçiminde suyu geçiren döşeme tipleri kullanılır.

Sulama planlaması ve uygulaması

MADDE 6- (1) Kurakçıl peyzaj sulama planlaması ve uygulamasında sorumlu idarelerce;

a) İçme-kullanma suyu şebekesinden peyzaj sulaması yapılmaz. Yeraltı suyu kullanımının zorunlu olduğu şartlarda ise su tahsis belgesi alınır.

b) Toprak analizine ve belirlenen bitki desenine uygun sulama programı hazırlanır. Sulama programı hava koşulları esas alınarak uygulanır.

c) Sulama gün ağarmadan önce ya da gün batımından hemen sonra yapılır.

ç) Otomatik basınçlı sulama yöntemleri kullanılır ve bu sistemlerin yılda en az bir kez periyodik kontrolü ve bakımı yapılır.

d) Su kullanımları ölçüm ve izleme sistemleri ile kayıt altına alınır.

(2) Peyzaj sulamasında geleneksel olmayan su kaynakları kullanımı önceliklendirilir. Bu maksatla;

a) Mevcut peyzajda, halihazırda geleneksel olmayan su kaynakları kullanılmıyorsa kademeli olarak geleneksel olmayan su kaynaklarının kullanımı sağlanır.

b) Yeni yapılacak peyzajın sulanmasında geleneksel olmayan su kaynaklarının kullanımına ilişkin altyapı peyzaj ile birlikte tesis edilir.

c) Alanda yüzeyden akışa geçen yağış suları yeniden kullanım için yeraltı veya yerüstü depolarında biriktirilir.

ç) Drenaj kanalları ile biriktirilen sulama suları uygun filtreleme yöntemi sonrası sulamada yeniden kullanılır.

(3) Futbol, golf ve atletizm sahalarında;

a) Sulama ihtiyacının öncelikli olarak arıtılmış kentsel atıksular olmak üzere geleneksel olmayan su kaynaklarından sağlanması, buna yönelik çevresel altyapının oluşturulması, içme-kullanma suyu şebekesinden peyzaj sulaması yapılmaması, yeraltı suyu kullanımının zorunlu olduğu şartlarda su tahsis belgesi alınması,

b) Sulama ve bakım faaliyetlerinde enerji ihtiyacı yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kurakçıl peyzaj verilerinin izlenmesi

MADDE 7- (1) Bu Usul ve Esaslar kapsamında yer alan sorumlu idarelerce her yıl Şubat ayının sonuna kadar bir önceki yılın peyzaj uygulaması ve sulamaya ilişkin veriler Peyzaj Veri Tabanı ve İzleme Sistemine girilir.

(2) Milli güvenlik kapsamında görev ve yetkisi bulunan kurum ve kuruluşlar, Peyzaj Veri Tabanı ve İzleme Sistemine veri girilmesi yükümlülüğünden muaftır.

Kurakçıl peyzaj türlerinin belirlenmesi

MADDE 8- (1) Kuraklığa ve sıcaklığa dayanıklı, su ihtiyacı az olan, iklim ve doğal vejetasyon ile uyumlu bitki türleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görüşü ve Bakanlığın onayıyla belirlenir. Belirlenen bitki türleri Kurakçıl Peyzaj Uygulamaları Rehber Dokümanında yer alır.

(2) Kurakçıl Peyzaj Uygulamaları Rehber Dokümanı Bakanlığın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ve üniversitelerin resmi internet sitelerinde yayımlanır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Peyzaj Veri Tabanı ve İzleme Sistemi faaliyete geçene kadar Ek-1’de yer alan Peyzaj İzleme Formu ile bir önceki yıla ait veriler tarihine kadar Bakanlığa gönderilir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Çim kullanımı zorunlu olan mevcut alanlarda su ihtiyacı yüksek olan çim türleri yerine, bu Usul ve Esasların 8 inci maddesi gereğince yayımlanan çim türleri kullanılarak, bu Kararın yürürlük tarihi itibarıyla 3 yıl içerisinde kademeli geçiş sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Mevcut peyzajın sulamasında geleneksel olmayan su kaynakları kullanılmıyorsa, bu Kararın yürürlük tarihi itibarıyla 3 yıl içerisinde geleneksel olmayan su kaynaklarının kullanımı kademeli olarak sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 4- (1) Futbol, golf ve atletizm sahalarında; çim alanların sulanmasında öncelikli olarak geleneksel olmayan su kaynakları tercih edilir, içme-kullanma suyu şebekesinden sulama yapılmaz. Halihazırda içme-kullanma suyu şebekesinden sulama yapılıyorsa, bu Kararın yürürlük tarihi itibarıyla 3 yıl içerisinde geleneksel olmayan su kaynaklarının kullanımı kademeli olarak tesis edilir.

Yürürlük

MADDE 9- (1) Bu Usul ve Esaslar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Usul ve Esaslara ilişkin hükümleri Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

EK-1

PEYZAJ İZLEME FORMU

1.	Toplam peyzaj alanı (m ²)				
2.	Peyzaj alanında kullanılan yıllık su miktarı (m ³ /yıl)				
3.	Peyzajda kullanılan suyun kaynak tipine göre miktarı (m ³ /yıl)		Şebeke suyu (m ³ /yıl)		
			Kuyu suyu (m ³ /yıl)		
			Yüzey suyu (göl, baraj, vb.) (m ³ /yıl)		
			Alternatif su kaynakları	Yağmur suyu hasadı (m ³ /yıl)?	
				Aritılmış atıksu (m ³ /yıl)?	
4.	Peyzajda uygulanan sulama sıklığı nedir?		Günlük (sulama saatleri)		
			Haftalık (sulama saatleri)		
			Diğer (sulama saatleri)		
5.	Peyzajda kullanılan sulama teknikleri nelerdir? (Birden fazla teknik kullanılıyor ise yüzde olarak toplam alana oranını belirtiniz.)		Damlama (%)		
			Yağmurlama (%)		
			Diğer (teknik belirtiniz) (%)		
6.	Sulama sistemlerinde otomasyon kullanılan alan (m ²)?				
7.	Peyzaj tasarımı esnasında toprak analizleri yapılıyor mu?				
8.	Peyzaj düzenlemesinde kuraklığa dayanıklı bitkiler kullanılıyor mu? Kullanılıyor ise türleri belirtiniz.				
9.	Kurakçıl peyzaj ilkeleri esas alınarak tasarlanmış olan peyzaj alanı (m ²)?				
10.	Peyzajda kullanılan bölgeye uygun, az su tüketen ve kuraklığa dayanıklı bitki türleri kullanılıyor ise tür		Otsu		
			Odunsu		

	isimlerini yazınız.(ağaç/ağaçcık-çalı-yer örtücü bitkiler tek yıllık-çok yıllık bitkiler)			
11	Peyzajda kullanılan çim yüzey alanı (m ²)?			
12	Peyzajda kullanılan çim türleri?			
13	Peyzaj düzenlemesinde bitkilerin dikilmesi esnasında zonlama (bitkilerin su kullanım ihtiyaçları ve kullanım yoğunluğuna göre gruplandırılması) yapılıyor mu?			
	Peyzaj için kullanılan yıllık su maliyeti (TL/yıl)?			
14.	Peyzajın yıllık bakım maliyeti (TL/yıl)?			
15.	Peyzaj için kullanılan yıllık enerji maliyeti (TL/yıl)?			
16.	Peyzaj sulaması için yenilenebilir enerji kaynakları kullanılıyor mu? Evet ise		Türü (jeotermal, güneş, rüzgâr vb.)?	
			Yıllık enerji maliyetine katkısı (TL/yıl)?	
17.	Mevcut peyzajın kurakçıl peyzaj ile yeniden düzenlenmesine ilişkin çalışma yapıldı ise kazanımları belirtiniz?		Dönüştürülen alan (m ²)?	
			Elde edilen su tasarrufu miktarı (m ³ /yıl)	
			Enerji tasarrufu miktarı (kWh/yıl) ?	
			Bakım maliyetlerinden elde edilen tasarruf miktarı (TL/yıl)?	

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Su Yönetimi Genel Müdürlüğü

GEREKÇE

Su verimliliği yaklaşımı; suyun, miktar ve kalite bakımından korunarak sadece insanların değil, ekosistem duyarlılığı ile tüm canlıların gereksinimlerini dikkate alacak şekilde başta tarım, sanayi ve hane halkı kullanımları olmak üzere tüm sektörlerde akılcı, paylaşımcı, hakkaniyetli, verimli ve etkin şekilde kullanılmasını esas almaktadır.

Ülkemizde; 10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı “Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” (Resmî Gazete 10/7/2018-30474) ile kararnemin 410 uncu maddesi ile “Gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması ile verimli kullanılmasını sağlamak” ve “Su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına dair politikaların oluşturulması amacıyla çalışmalar yapmak, ulusal su yönetimini koordine etmek” görevleri Tarım ve Orman Bakanlığına verilmiştir.

Söz konusu Kararnamenin 421 inci maddesi ile “Su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ve kullanılmasına ilişkin politikaların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak”, “ Ulusal su veri tabanı oluşturmak” ve “ İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkisi ile ilgili çalışmalar yapmak” görevleri ise Su Yönetimi Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

İlaveten 435/A maddesi ile Ulusal Su Kurulu’nun görev ve yetkileri belirlenmiştir.

Küresel iklim değişikliği etkilerinin yoğun olarak hissedildiği Akdeniz iklim kuşağında yer almakta olan ülkemiz iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkeler arasında kabul edilmektedir. Değişen iklime uyum sağlanması, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması maksadıyla hazırlanan Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033) 2023/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle yürürlüğe girmiş olup mezkur belgede “Belediye rekreasyon alanlarında sulama optimizasyonları yapılması, kurakçıl peyzaja geçilmesi ve peyzaj sulamalarında alternatif (geleneksel olmayan) su kaynaklarının kullanılması” eylemi de yer almaktadır.

Buna ilaveten, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanan **12. Kalkınma Planında (2024-2028) “Kentsel Altyapı”** başlığı altında

- 875 Nolu Tedbir olarak “Su kaynaklarının koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilir, bütüncül ve verimli şekilde yönetimi sağlanacaktır”,
- 880.1. Nolu Tedbir olarak “Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planında tanımlanan eylemlerin hayata geçirilmesi sağlanacaktır”

tedbirleri yer almaktadır.

Bu minvalde 2023/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesin’de yer alan “Mezkur Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile buna dayanılarak hazırlanan rehber dokümanlar Tarım ve Orman Bakanlığının resmi internet sayfasında (www.tarimorman.gov.tr) yayımlanacaktır.” hükmüne istinaden, kentsel su

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Su Yönetimi Genel Müdürlüğü

verimliliği eylemleri arasında yer alan kurakçıl peyzaj uygulamalarına ilişkin **Kurakçıl Peyzaj Uygulamaları Rehberi** de yayımlanmıştır.

İlaveten, su kaynaklarının korunması ve verimli kullanımı amacıyla üst düzeyde koordinasyon ve iş birliği sağlamak maksadıyla, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 435/A maddesi birinci fıkrası gereğince kurulan **Ulusal Su Kurulu**'nun 24 Aralık 2024 tarihli 3. toplantısında "*Üniversiteler, organize sanayi bölgeleri, yerel yönetimler veturizm tesisleri başta olmak üzere tüm kamu idarelerinin sorumluluğundaki yeşil alanlarda, refüjlerde, peyzaj alanlarında ve park ve bahçelerde, gece sulaması, arıtılmış atıksuların yeniden kullanılması ve kurakçıl peyzaj uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan Kurakçıl Peyzaj Uygulama Rehber Dokümanının, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan rehber doküman ile entegre edilerek Cumhurbaşkanı onayına sunulmasına, Türkiye Belediyeler Birliği koordinasyonunda da örnek uygulamaların yapılması*" kararı alınmıştır.

Bahse konu 12. Kalkınma Planı tedbirlerinin uygulanması, Ulusal Su Kurulu Kararının hayata geçirilmesi ve Strateji Belgesi ve Eylem Planı hedeflerine ulaşılması maksadıyla, peyzajda yoğun su kullanımı dikkate alınarak, su kaynaklarının korunması ve verimli kullanımı için kuraklığa dayanıklı bitki türlerinin kullanımı, su verimliliği sağlayan tasarım yöntemlerinin uygulanması ve geleneksel olmayan su kaynaklarının kullanımına ilişkin ana konuları içeren "Kurakçıl Peyzaj Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar"ın belirlendiği Cumhurbaşkanı Kararı Taslağı hazırlanmıştır. Kentsel su kullanımında büyük paya sahip olan peyzajlarda suyun verimli kullanılması için hazırlanan Cumhurbaşkanı Kararı Taslağının yayımlanması su kaynaklarının verimli kullanımı için önem arz etmektedir.

**KURAKÇIL PEYZAJ UYGULAMALARINA İLİŞKİN USUL VE ESASLARIN BELİRLENDİĞİ CUMHURBAŞKANI KARARI
TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞ FORMU**

Görüş Bildiren Kurum:

Taslağın Genel Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme		
Mevcut Metin	Taslak Metin	Öneri/Teklif Metni
Değerlendirme		
Değerlendirme		
Değerlendirme		
Değerlendirme		

NOT: Mevcut metin ve taslak metin sütunları karşılaştırma cetveli ile aynı renk ve biçimde oluşturulur. Teklif metni ile yapılacak değişiklikler ise farklı renkte gösterilir.